

Nr 117.

Av herr **Olsson, Valerius**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst.

I en till innevarande års riksdag inlämnad nådig proposition nr 129 äskas i krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst cirka 24 miljoner kronor, varav omkring 21 miljoner kronor i krigstidstillägg och 3 miljoner kronor i krigstidshjälp. Något mera än hälften av nämnda belopp avses till befattningshavare vid statens affärsdrivande verk.

Krigstidstillägget är avsett att utfalla med femton procent å de avlöningsförmåner, som befattningshavare åtnjuter från statstjänst, dock med högst 600 kronor.

Krigstidshjälpen är avsedd att utgå efter samma allmänna grunder som den av fjolårets riksdag beslutade krigstidshjälpen. Den tillfaller alltså befattningshavare med barn, dock med ett belopp av högst 250 kronor, men sträcker sig i år till en beskattningsbar inkomst av 3,000 kronor.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må icke överstiga 600 kronor.

En granskning av de i den kungl. propositionen förekommande bestämmelserna för krigstidstillägget tigger vid handen, att krigstidstillägget utgår proportionellt efter avlöningen intill en avlöning av 4,000 kronor, för att därefter förbliva konstant ända till den avlöningsgräns, där krigstidstillägget bortfaller. För avlöningsbelopp till 4,000 kronor utgör krigstidstillägget alltså 15 procent av avlöningen, för 6,000 kronors avlöning 10 procent och för 7,500 kronors avlöning 8 procent av avlöningen.

Den härigenom uppkomna jämförelsevis ogynnsamma ställningen för befattningshavare med mera än 4,000 kronors avlöning accentueras än ytterligare genom bestämmelsen om, att krigstidshjälpen upphör vid en, enligt taxering till inkomst och förmögenhetsskatt, beskattningsbar inkomst av 3,000 kronor, motsvarande en avlöning för statstjänare, utan annan inkomst än lönen, av cirka 3,500 kronor. Gränsen för maximibeloppet av sammanlagda dyrtidsunderstödet uppnås alltså som regel allaredan vid en avlöning av omkring 3,500 kronor.

I det av löneregleringskommittén uppgjorda förslaget till dyrtidsunderstöd stabiliserades krigstidstillägget först vid en avlöning av 5,000 kronor. Löntagare med en avlöning från säg 3,500 kronor till säg 5,000 kronor, särskilt sådana med barn, bliva alltså enligt Kungl. Maj:ts förslag till dyrtidsunderstöd, i förhållande till lägre löntagare, sämre ställda än enligt det förslag som uppgjorts av löneregleringskommittén. Detta att förstå sålunda, att den ökning i totalbeloppet av dyrtidsunderstödet från omkring 20 miljoner kronor till 24 miljoner kronor, som Kungl. Maj:ts förslag innebär, endast i ganska ringa grad kommit löntagare med över 3,500 kronor i avlöning till godo.

Att en förbättring på denna punkt i det kungl. förslaget är av nöden synes uppenbart. Särskilt må man här taga i betraktande, att befattningshavare med över 3,500 kronor i avlöning knappast i någon nämnvärd utsträckning ha blivit delaktiga av det prisförbilligande av vissa livsförnödenheter; som uppkommit på grund av livsmedelsnämndernas ingripande. Med anledning av det jämförelsevis ringa antalet befattningshavare med 3,500—5,000 kronor i avlöning kan ett ingripande till förmån för dessa ske, utan någon betydande ökning i det totala kostnadsbeloppet.

Det synes mig därför vara skäl att föreslå, dels att krigstidstillägget utgår med samma fixa procent av avlöningen ända till 5,000 kronors avlöning, varefter tillägget blir stabilt, dels att krigstidshjälpen utsträcker ända till 5,000 kronor taxerad inkomst. I samband härmed hemställes, att den i § 8 kungl. propositionen upptagna åldersgränsen för barn måtte utsträckas till 18 år.

Den ovan föreslagna förbättringen i krigstidstillägget och krigstidshjälpen torde icke nämnvärt komma att överskrida ett belopp av en miljon kronor; den större delen av denna ökning kommer antagligen att förorsakas genom höjningen av åldersgränsen.

Kungl. Maj:t har funnit vägande skäl föreligga att tillmötesgå den av löneregleringskommittén uttalade önskvärdheten av, att krigstidstillägget måtte utgå efter femton procent i stället för efter tolv

procent. Departementschefen anför härvidlag (sid. 45 kungl. propositionen) »att då dyrtidens tryck på statens befattningshavare nu stegrats och visar tendens att ytterligare stegras i sådan omfattning, att det av lönerogleringskommittén föreslagna lägre beloppet oundgängligen behöves i någon mån höjas, kan jag icke låta statsfinansiella betänkligheter hindra mig att inför Eders Kungl. Maj:t göra hemställan, att det något högre belopp, vars önskvärdhet jämväl kommittén starkt framhållit, må av riksdagen för ändamålet äskas». Att dyrtidshjälpen, trots den av Kungl. Maj:t sålunda föreslagna ökningen, dock ingalunda kan anses kompensera den höjning av levnadskostnaderna, som på grund av dyrtiden uppkommit för statens befattningshavare, erkännes emellertid oförbehållsamt av departementschefen, då han i fortsättningen till det ovan citerade anför, att »med avseende ej mindre å den höjd, till vilken levnadskostnaderna nu stigit, än även därtill, att statens befattningshavare under avsevärd tid fått, med litet eller intet kontant dyrtidsunderstöd, kämpa mot kristidens tryck, skulle jag gärna hava velat föreslå en större ökning av det nu ifrågasvarande krigstidsunderstödet åt befattningshavare; men med hänsyn till övriga starka krav på budgeten har jag tyvärr sett mig nödsakad på nyss antydda sätt begränsa mitt förslag».

Det synes mig vara tydligt, att detta yttrande av vederbörande departementschef måste noga beaktas. Förhållandet är ovedersägligen, att det starka ekonomiska betryck, som dyrtiden medfört för statstjänare både i högre och lägre grader landet runt på ett ganska farligt sätt kan hota statens intressen, då dels arbetet lätt kommer att lida under städse ökade näringsbekymmer och dels detta tillstånd ovillkorligen frestar till flykt ur statstjänsten. Det förefaller därför som en bjudande nödvändighet, att statsmakterna så långt som möjligt tillgodose sina tjänares behov. En dyrtidshjälp, som helt motsvarar den rådande prisstegringen, lär visserligen ej kunna ifrågasättas; å andra sidan måste det av Kungl. Maj:t föreslagna krigstidstillägget av femton procent betraktas som liggande åtskilligt under det minimum, som dyrtiden kräver. Det torde icke överstiga statsverkets finansiella förmåga att höja krigstidstillägget med åtminstone ytterligare tre procent, d. v. s. från de föreslagna femton till aderton procent. Enligt de på sid. 38 i den kungl. propositionen utförda beräkningarna bör nämligen en höjning av krigstidstillägget med tre procent motsvara en kostnadsökning av cirka fyra miljoner kronor.

På grund härav hemställes vördsamt,

att riksdagen ville besluta,

dels att den i kungl. propositionen nr 129 föreslagna *krigstidshjälpen* för befattningshavare i statens tjänst med barn må utsträckas till en inkomst, enligt taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, av 5,000 kronor, samt för inkomster från 3,000 till och med 5,000 kronor beräknas på sätt, som i § 10 i det kungl. förslaget är föreskrivet för befattningshavare med inkomst från 2,000 till och med 3,000 kronor;

dels att krigstidshjälpen enligt de i § 8 omnämnda grunderna må utgå till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 18 års ålder;

dels slutligen att det i den kungl. propositionen föreslagna *krigstidstillägget* må ökas från femton till aderton procent; dock att krigstidstillägg icke må av någon befattningshavare uppbäras med högre belopp än 900 kronor, för år räknat; ej heller att sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må överstiga 900 kronor.

De ändringar i övrigt i det kungl. förslaget, som skulle föranledas av ovan gjorda hemställan, torde kunna vidtagas av vederbörande utskott.

Stockholm den 29 mars 1917.

P. Valerius Olsson.

I förestående motions syfte instämma:

Ernst Flensburg.

C. Magnusson.

G. Lagerbjelke.

Th. Borell.

J. W. Spens.

Ludvig Widell.

Hans Ericson.

Johan v. Bahr.

Axel Rooth.

L. E. Gezelius.

Bror Kjellgren.

C. G. T. Wickman.

Johan Carlsson.

Sam. Stadener.

Ernst Klefbeck.